

α'. Πολίτην ποιεῖ ἢ γέννησις ἢ τὸ ἐλευθερωθῆναι ἢ τὸ υἰοθετηθῆναι [fr. 1 pr. D. 50, 1] καὶ ὁ τικτόμενος τῇ πατρίδι τοῦ πατρὸς ἐπιεται, εἰ μὴ πρόνομιον ἢ πόλις ἔχη τῆς μητρὸς, ὥστε μᾶλλον αὐτῇ ἀκολουθεῖν, ὡς ἢ τῶν ἰλιῶν καὶ τῶν δελφῶν καὶ τῶν ποντικῶν καὶ ὁ πορνογενὴς τῇ πόλει τῆς μητρὸς καὶ τῇ τύχῃ ἀκολουθεῖ: —

fr. 1. § 1. 2. D. 50. 1.

β'. Καὶ ὁ ὑπεξούσιος ἔχει οἴκησιν οὐκ ἐνθα ὁ πατήρ, ἀλλ' ἐνθα αὐτὸς [ἐξεται]: —

fr. 3.

γ'. Καὶ ἐν διαφόροις τόποις, ἐν οἷς τις πραγματεύεται, τὴν οἴκησιν ἔχει.

fr. 5.

δ'. Ὁ υἱὸς τῇ ἀρχαιογονίᾳ τοῦ πατρὸς οὐ μὴν τῇ οἴκῃ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ. καὶ ἐν δυοῖν τόποις δύναται τις ἔχειν οἴκησιν: —

fr. 6. § 1. 2.

Καὶ οἱ ἀπελεύθεροι καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν τῇ ἀρχαιογονίᾳ καὶ τῇ οἴκῃ τοῦ πατρὸς ἀκολουθοῦσιν: —

fr. 6. § 3.

ε'. Οὐκ ἀναγκάζονται οἱ πολιτευόμενοι ἡττονος τιμήματος τῇ πόλει πιπράσκειν τὸν σῖτον: —¹

fr. 8. D. 50, 1.

Ὁ ἀπελεύθερος τὰς πολιτικὰς ἐκτελεῖ λειτουργίας, κὰν ἐργασίας ἐκτελεῖ τῷ πατρὶ ἢ καὶ τυφλῷ αὐτῷ ὄντι ὑπηρετεῖ. [fr. 17 pr. D. 50, 1.] ὁ δὲ ἀπελεύθερος τοῦ συγκλητικοῦ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ διοικῶν ἐπιτροπῆς ἐξκουσατεύεται: —

fr. 17. § 1.

Ὁ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ὑποστρέψας λειτουργεῖ ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ κὰν ἐν ἑτέρῃ ὄντος: —²

fr. 17. § 6.

Τὸ λειτουργεῖν τῆς ἀνάσσεως τῶν δημοσίων οὐκ ἐστὶ ὄνταρον: —

fr. 17. § 7.

Ὁ fideicommissarius ἐλευθερωθεὶς ἐν τῇ πόλει τοῦ ἐλευθερώτου, οὐ μὴν τοῦ καταλιπόντος αὐτὴν λειτουργεῖ: —

fr. 17. § 8.

Ὁ κατὰ πλάνην ὡς πολίτης λειτουργεῖν ἐπαγγελιάμενος οὐκ ἀπόλλει τὴν τοῦ νόμου βοήθειαν: —

fr. 17. § 10.

Ὁ υἱὸς ἐν ἑτέρῃ πόλει οἰκῶν οὐκ ἀναγκάζεται λειτουργεῖν ἐν τῇ οἴκῃ τοῦ πατρὸς.

fr. 17. § 11.

Civem facit aut origo aut manumissio aut adoptio [fr. 1 pr. D. 50, 1.] et qui nascitur patriam patris sequitur, nisi privilegium civitas matris habeat, ut eam potius sequatur, sicuti [civitas] Iliensium et Delphicorum et Ponticorum. Et vulgo conceptus civitatem et condicionem matris sequitur.

fr. 1. § 1. 2.

Et qui in potestate est domicilium habet non ubi pater, sed ubi ipse sedet.

fr. 3.

Et in diversis locis, in quibus aliquis negotiatur, domicilium habet.

fr. 5.

Filius originem patris, non vero domicilium eius sequitur. et in duobus locis potest quidam habere domicilium.

fr. 6. § 1. 2.

Et liberti et liberi eorum originem et domicilium patroni sequuntur.

fr. 6. § 3.

Non coguntur cives minoris pretii civitati frumentum vendere.

fr. 8.

Libertus civilibus muneribus fungitur et si operas reddat patrono vel ei coeco ministerium praebeat. [fr. 17 pr. D. 50, 1.] libertus vero patrimonium eius administrans a tutela excusatur.

fr. 17. § 1.

Qui ex hostibus rediit in civitate sua muneribus fungitur, quamvis in alia consistat.

fr. 17. § 6.

Exigendorum publicorum tributorum munus non est sordidum.

fr. 17. § 7.

Qui ex fideicommissis manumissus est in civitate eius, qui eum liberavit, non eius, qui libertatem reliquit, munera subit.

fr. 17. § 8.

Qui per errorem tamquam civis muneribus fungi promisit non perdit iuris remedium.

fr. 17. § 10.

Filius in alia civitate habitans non cogitur in domicilio patris muneribus fungi.

fr. 17. § 11.

¹ habet Syn. ² ita cod.
Basil. T. VII.

ις. Τὸ [γεν]όμενον παρὰ τοῦ πλείονος μέρους τῆς πόλεως παρὰ πάσης δοκεῖ γενέσθαι. [fr. 19.] ἡ οἰκησις καὶ ἔργῳ καὶ πράγματι μεταφέρεται οὐ μὴν ψιλῇ διαμαρτυρίᾳ: — fr. 20.

Συνισταμένου τοῦ γάμου, ἡ προῖξ τοῦ ἀνδρός ἐστιν· ἐὰν δὲ πρὸς τὸ μέτρον τῆς οὐσίας ἐπιφέρεται λειτουργία, οὐ συλλογίζεται εἰς τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ. fr. 21. § 4.

Ἡ χήρα καὶ τὴν κατοίκησιν καὶ τὴν ἐνοικίαν ἐπέχει τοῦ ἀνδρός, εἰ μὴ δευτερογαμήση: —¹ fr. 22. § 1.

Ὁ ἀπελεύθερος καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ κατοικήσει καὶ ἐν τῇ ἀρχαιογονίᾳ τοῦ ἀτόρονος λειτουργεῖ. fr. 22. § 2.

Οἱ τοκίζοντες κἂν μὴ [νέμων]τα[ι ἀ]κίνητα τὰ οὐσιακὰ λειτουργοῦσιν: —² fr. 22. § 7.

κα'. Τῶν ἀπὸ ζημίας ἐποφειλομένων χρημάτων οὐκ ἀπαιτοῦνται τόκοι οὔτε παρὰ τοῦ διοικήσαντος ἢ τῶν αὐτοῦ ἐγγυητῶν: — fr. 24.

κη'. Ὁ ἀπὸ κόμης ὀρμώμενος ἐκείνην τὴν πόλιν ἔχει πατρίδα, ὅφ' ἦν ἡ κόμη τελεῖ: — fr. 30.

λβ'. Ὁ πάροικος λειτουργεῖν ἀρξάμενος οὐ δύναται ἀποστῆναι τῆς μετοικίας πρὶν πληρώσῃ τὴν λειτουργίαν.³ fr. 34.

λγ'. Γυνή τις ἐξ ἐπαρχίας δούλην ἰδίαν ἐγραψε σὺν ἐλευθερίᾳ κληρονόμον, ἠξίωσεν δὲ αὐτὴν δοῦλον τῆς κληρονομίας ἐλευθερώσαι, ἡ δὲ ἠλευθέρωσεν· λέγει ἡ διάταξις ὅτι ὁ ἐλευθερωθεὶς ἐκείσε ἀναγκάζεται λειτουργεῖν, ὅθεν ἦν ἡ ἐλευθερώσασα αὐτόν· δοκεῖ δὲ αὐτόν ἐλευθεροῦν οὐχ ἡ καταλείψασα αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν ἀλλ' ἡ ἐλευθερώσασα: — c. 2. C. X, 39.

fol. 53^v.

ΤΙΤΛΟΣ Β', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΔ'

περὶ μετοίκων καὶ ὅπου τις τὴν κατοίκησιν ἔχειν δοκεῖ καὶ περὶ τῶν δι' αἰτίας μαθημάτων ἐν ἄλλῃ πόλει διαγόντων.

α'. Ἐὰν ὁ γενόμενος μέτοικος ἐν τόπῳ τινὶ καὶ λειτουργήσας πρὶν ἢ εἰς ἑτέραν ἐλκυσθῆ ἢ λειτουργίαν μετήνεγκε τὴν κατοίκησιν ἑαυτοῦ, οὐκέτι ἀναγκάζεται ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ λειτουργῆσαι. τὸ γὰρ μεταστῆσαι τινα τὴν οἰκίαν τὴν μὲν ἀρχαιογονίαν αὐτοῦ οὐκ ἐναλλάσσει· τὸ δὲ μετοίκιον ἐναλλάσσεται.⁴ c. 2. C. 10, 40.

γ'. Ἀληθές ἐστιν ὅτι οἱ οἰκοῦντες ἐν ἐνορίᾳ πόλεως τινος ὡς μέτοικοι λειτουργοῦσι καὶ τιμὰς πράττουσιν. ἄρα οὖν καὶ ὁ μὴ οἰκῶν ἐν αὐτῇ

¹ Habet Syn., ubi laudatur tamquam cap. XVI huius tituli. Longe erraverunt in Syn. locum iudicando Fabr. et Heimb. ² habent schol. Bas. ³ habet Syn. ⁴ paucis mutatis habet Syn.

Quod a maiore parte civitatis factum est a tota factum esse videtur. [fr. 19.] domicilium et facto et re transfertur, non vero nuda contestatione. fr. 20.

Durante matrimonio, dos mariti est; et si secundum mensuram patrimonii imponatur munus, non computatur in substantia eius. fr. 21. § 4.

Vidua domicilium et habitationem viri retinet, nisi secundas inierit nuptias. fr. 22. § 1.

Libertus et in proprio domicilio et in origine patroni munera adimplet. fr. 22. § 2.

Fenus exercentes, quamvis immobilia non possideant, patrimonialia munera exercent. fr. 22. § 7.

Pecuniarum, quae ex damno dato debentur, non petuntur usurae neque ab eo qui administravit, neque a fideiussoribus eius. fr. 24.

Qui ex vico oritur illam civitatem habet ut patriam, cui ille vicus subditus est. fr. 30.

Incola qui munera gerere coepit non potest renuntiare incolatui antequam munera adimpleverit. fr. 34.

Mulier quaedam ex provincia scripsit ancillam suam cum libertate heredem, rogavit autem ipsam servum hereditatis manumittere, ipsa vero manumisit: constitutio ait eum qui manumissus est cogendum esse muneribus fungi ibi, unde est ea quae eum liberavit: videtur vero liberare eum non ea quae ei libertatem reliquit, sed quae eum manumisit. c. 2. C. 10, 39.

c. 2. C. 10, 39.

TITULUS II, LIBRI LIV

de incolis et ubi quis domicilium habere videtur et de iis qui studiorum causa in alia civitate degunt.

Si is qui factus est incola in aliquo loco muneribusque functus, antequam ad alia vocaretur munera domicilium suum mutavit, non amplius cogitur in eo loco munera gerere. nam eo quod transtulerit aliquis domicilium origo quidem eius non mutatur, incolatus vero mutatur. c. 2. C. 10, 40.

Verum est eos qui in finibus cuiusdam civitatis habitant sicuti incolas muneribus fungi et honores gerere. itaque et is qui habitat non in ipsa urbe,

τῇ πόλει ἀλλ' ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς, οὕτως λειτουργεῖ, ὡς ὁ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει οἰκῶν.¹ c. 3.

δ. Ὁ μῆτε ἀρχαιογενῆς ὢν μῆτε μέτοικος μῆτε οἰκῶν ἐν τόπῳ τινί, ἀλλὰ κεκτημένος οἶκον ἢ ἀγρὸν οὐκ ἀναγκάζεται λειτουργεῖν.² c. 4.

ε. Ὁ οἰκῶν ἐν τῇ πατρίδι τῆς γυναίκος ἢ ἐν ἑτέρῳ τινὶ πόλει ὡς μέτοικος ἀναγκάζεται ἐκεῖ λειτουργεῖν.³ c. 5.

Αἱ γυναῖκες τὴν τιμὴν τοῦ ἀνδρὸς ἔχουσι καὶ τὴν κατοίκησιν ἑαυτῶν ἐναλλάσσουσιν· ἐνθα γὰρ οἰκοῦσι μετὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐκεῖ καὶ τὴν κατοίκησιν ἔχειν δοκοῦσιν.⁴ c. 9.

ε'.⁵ Ἐν ταῖς πολιτικαῖς λειτουργίαις δεῖ τὴν ἰσότητά φιλιάττεσθαι [πᾶ]σιν ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος. c. 4. C. 10, 43.

ΤΙΤΑΟΣ Δ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΔ'

περὶ λειτουργιῶν καὶ τιμῶν.

Τῶν λειτουργιῶν αἱ μὲν οὐσιακαί, αἱ δὲ προσωπικαί εἰσιν· οὐσιακαί εἰσιν ἢ τοῦ δρόμου ἢ τοῦ ναυάρχου ἢ τοῦ δεκαπρώτου κινδύνῳ γὰρ αὐτῶν ἀρχονται τὰ δημόσια· προσωπικὸν δὲ λειτουργημά ἐστι τὸ γενέσθαι ἐκδικὸν ἢ σύνδικον ἢ πρεσβευτὴν ἢ δημοσίων ἀνύτην ἢ ὑποδοχέα ἢ ἐπὶ τῇ καμηλασία, καὶ ἀγορανόμον καὶ φροντιστὴν πολιτικῶν κτημάτων καὶ σιτώνην καὶ δημοσίου ὀγκάδος καὶ τῶν τῆς ἵπποδρομείας ἵππων ἢ καὶ τῶν δημοσίων ὁδῶν τὰς στρώσεις καὶ σίτου ὑποδοχῆς⁶ καὶ ἔγκανστην καὶ ὀπίονα στρατιωτῶν: — fr. 1. D. 50, 4.

Ὁ πατρῷος οὐκ ἀναγκάζεται λειτουργεῖν ὑπὲρ τοῦ προγόνου. fr. 3. § 7.

ζ. Ὁ ἥττων τῶν εἴκοσι πέντε ἐτῶν οὔτε πολιτικὰ διοικεῖ οὔτε τιμὰς πράττει, οὔτε λειτουργίας τὰς μὴ οὐσιακάς.⁷ fr. 8.

Αἱ παραφυλακαὶ τῶν ὁδῶν καὶ αἱ εἰσφοραὶ τῶν χωρίων οὐ προσώπων εἰσὶ λειτουργίαι ἀλλὰ τόπων: — fr. 14. § 2.

fol. 34^r.
η'. Εἴτε δὲ προσωπικῶν λειτουργιῶν εἴτε πολιτικῶν ἀτέλειαν τις ἔχει, οὐκ ἐξκουσατεύεται οὔτε δημοσίων ἀνόνων οὔτε ἀγγαρίων, οὔτε βερῆδων, οὔτε μημάτων, οὔτε τῆς τῶν πλοίων λειτουργίας οὔτε κεφαλίωνος, ὑπεξηρημένων στρατιωτῶν καὶ τῶν τῆς στρατείας ἀπολυθέντων: — fr. 18. § 29. D. 50, 4.

ιδ'. Οἱ διδάσκαλοι οἱ πολιτικῶν λειτουργιῶν ἀτέλειαν ἔχοντες καὶ γραμματικοὶ καὶ ῥήτορες καὶ ἰατροὶ καὶ φιλόσοφοι μημάτων ἔχουσιν ἀτέλειαν: — § 30 ib.

¹ Innotuerat haec constitutionis versio ex Cuiacii commentariis in h. l. cf. quae ipse ibidem monuit. ² habet Syn. ³ habet Syn. ⁴ Perperam alia h. l. posuerunt F. Hb. ⁵ ita cod. ⁶ l. —έα. ⁷ Longe aliter et perperam ex scholiis Bas. Hb.

sed intra fines eius ita muneribus obstringitur sicuti is qui in civitate ipsa habitat. c. 3.

Qui neque originem neque incolatum neque domicilium habet in loco aliquo, sed possidet [ibi] domum vel fundum, non obstringitur muneribus. c. 4.

Qui habitat in patria uxoris aut in altera quadam civitate tanquam incola, ibi munera subire cogitur. c. 5.

Mulieres honorem viri habent et domicilium proprium amittunt; nam ubi cum viris habitant, ibi et domicilium habere videntur. c. 9.

In civilibus muneribus aequitatem servari oportet omnibus a praeside. c. 4. C. 10, 43.

TITULUS IV, LIBRI LIV

de muneribus et honoribus.

Munerum quaedam patrimonii quaedam personarum sunt: patrimonii, veluti rei vehicularis, vel navicularis, vel decemprimatus; periculo enim eorum publicae exactiones incipiunt: personale autem munus est, fieri defensorem vel syndicum vel legatum vel publicorum exactorem aut receptorem aut procuratorem camelasiae et aedilem et curatorem publicorum praediorum et annonae et publici aquaeductus et equorum propter spectacula, vel etiam publicarum viarum [curare] munitiones et frumenti receptorem et calefactorem et optionem [feri] militum. fr. 1. D. 50, 4.

Vitricus non cogitur munera suscipere pro privigno. fr. 3. § 7.

Minor viginti quinque annis neque civilia negotia administrat neque honores suscipit neque munera, quae non sunt patrimonii. fr. 8.

Munitiones viarum et collationes praediorum non personarum munera sunt, sed locorum. fr. 14. § 2.

Sive personalium munerum sive civilium immunitatem quis habeat, non excusatur neque publica annonae, neque ab angariis neque a veredo neque a metatis neque a naviculari munere, neque a capitacione, exceptis militibus et iis qui a militia dimissi sunt. fr. 18. § 29. D. 50, 4.

Magistri qui civilium munerum immunitatem habent et grammatici et rhetores et medici et philosophi metatorum habent immunitatem. § 30.

ΤΙΤΛΟΣ Ε', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΔ'

περὶ σχολῆς καὶ παραιτήσεως λειτουργῶν.

Ὁ ταξεώτης διὰ τὸ φυγεῖν τὰ μέγιστα λειτουργήματα μετελθὼν εἰς — — — — —
ἀργὸν ἕξῃ ἴκανός ἐστιν εἰς τὸ λειτουργῆσαι: —
fr. 1. § 2. D. 50, 5.

Εἰ καὶ ἐστὶ τις ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν καὶ ἔχει
τρεις παῖδας, οὐκ ἐξκουσατεύεται: — fr. 1. § 3.

Ὁ γηράματι ἢδ[η] ἀσθενήσας καὶ μὴ δυνά-
μενος δαπανῆσαι περὶ τὴν λειτουργίαν, ἀπολύεται
διὰ τοῦ ἀρχοντος καὶ ἕτερος ὑπεισέρχεται: —
fr. 2. § 7.

Ἡ τοῦ σώματος ἀσθένεια ἀτέλειαν δίδωσι
λειτουργῶν, τῶν μόνης σωματικῆς ὑπουργίας
δεομένων, οὐ μὴν φρονήσεως ἢ δαπάνης: τού-
[των] γὰρ, εἰ μὴ ἕξ αἰτίας δεδοκιμασμένης, οὐδεὶς
ἀπαλλάττεται: —¹ fr. 2. § 7a.

Οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ κόμαις χαμαιδιδάσκαλοι
ἀτέλειαν πολιτικῶν οὐκ ἔχουσιν· ἀλλ' οὔτε ὑπὲρ
δύναμιν λειτουργοῦσιν: — fr. 2. § 8.

δ'. Ὁ ἔχων ἀτέλειαν οὐδὲ τὰ προστασσόμενα ἕξω
τῶν ὀρισμένων extraordinary πληροῦν ἀναγκά-
ζεται: — fr. 6.

Καὶ ἀγγάρια καὶ μητάτα συγχωροῦνται στρα-
τιώταις καὶ διδασκάλοις ἐλευθερίων σπουδασμά-
των: — fr. 10. § 2.

Οἱ σύμβουροι τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐνθυ-
πάτων καὶ τῶν προκουρατόρων τοῦ βασιλέως
ἔχουσιν ἀτέλειαν λειτουργῶν καὶ τιμῶν καὶ ἐπι-
τροπῶν: — fr. 12. § 1.

ιγ'. Τὰ πολιτικὰ λειτουργήματα κατὰ τάξιν πρὸς
τὸ μέτρον τῶν ἰδίων οὐσιῶν ἕκαστος ὑφίστα-
ται: — c. 1. C. 10, 42.

ιδ'. Καὶ οἱ ἐπιτυχόντες ἀλειτουρησίας πολιτικῶν
λειτουργημάτων τὰς χρηματικὰς λειτουργίας ἀναγκά-
ζονται ὑφίστασθαι· χρηματικὴ δὲ λειτουργία
ἐστὶ καὶ τὸ ἀναγκάζεσθαι στρατιώταις ὑπο-
δέχεσθαι: —² c. 3.

ιε'. Τὸ ἀποτρέφειν τοὺς ἵππους χρηματικόν ἐστὶ
λειτούργημα· ὁ δὲ νομίζων ἀδίκως πρὸς τοῦτο
καλεῖσθαι, ἔγκλητον ὄφειλεν ἐπιδοῦναι: — c. 4.

ις'. Οὐδὲ ἀριθμὸς παίδων ἐπὶ τῶν χρηματικῶν³
λειτουργῶν δύναται ἀπαλλάσσειν: — c. 5.

ιζ'. Οἱ δὲ λέγοντες ἑαυτοὺς φιλοσόφους ἐπὶ χρη-
ματικῶν λειτουργῶν οὐκ εἰσιν ἀπηλλαγμένοι: —
c. 6.

ιθ'. Καὶ οἱ ἐλάττονες ὄντες ἀναγκάζονται τὰς
χρηματικὰς λειτουργίας ὑφίστασθαι: —⁴ c. 7.

¹ habet Syn. expectaretur ταιῶν,

² habet Syn.

³ χρημάτων cod. ⁴ Syn.

TITULUS V, LIBRI LIV

de vacatione et excusatione munerum.

Curialis qui ut vitaret maxima munera transiit
— — — — — in ea causa est ut munera
subeat. fr. 1. § 2. D. 50, 5.

Etsi quis sexaginta quinque annorum sit et
habeat tres liberos, non excusatur. fr. 1. § 3.

Qui propter senectutem iam debilis est et non
potest impensas sustinere propter unum, liberatur
a praeside et alter subingreditur. fr. 2. § 7.

Corporis infirmitas immunitatem tribuit mune-
rum, eorum nempe qui solam corporis praestatio-
nem exigunt, non vero curam aut impensas: ab his
enim, nisi causa probata, nemo liberatur.
fr. 2. § 7a.

In civitatibus et vicis puerorum magistri non
habent immunitatem civilium munerum; sed neque
ultra vires munera suscipere coguntur. fr. 2. § 8.

Qui habet immunitatem neque ea munera im-
plere cogitur quae extra ordinem praeter solita de-
cernuntur. fr. 6.

Angaria et metata non exiguntur a militibus
et a magistris liberalium studiorum. fr. 10. § 2.

Assessores praesidum et proconsulum et pro-
curatorum principis immunitatem habent munerum
et honorum et tutelarum. fr. 12. § 1.

Civilia munera per ordinem secundum mensu-
ram suarum substantiarum unusquisque suscipere
debet. c. 1. C. 10, 42.

Et qui nacti sunt immunitatem civilium mune-
rum patrimonialia munera subire coguntur; patri-
moniale autem munus est etiam necessitas militum
recipiendorum. c. 3.

Equos alere patrimonii munus est: qui vero
putat [sc] iniuste ad hoc vocari, appellationem
debet interponere. c. 4.

Neque numerus filiorum a patrimonii muneribus
liberare potest. c. 5.

Qui dicunt sese esse philosophos a patrimonialibus
muneribus non liberantur. c. 6.

Et qui minores sunt coguntur patrimonialia
munera suscipere. c. 7.

κ'. Ἡ πρωτοστασία καὶ δεκαπρωτεία καὶ ἡ ἱεροσύνη, τουτέστι τὸ ἐπιτελεῖν τὰ κληρονομία, οὐκ εἰσι σωματικὰ λειτουργήματα ἀλλὰ μόνον χρηματικά: — c. 8.

κα'. Τὰς χρηματικὰς λειτουργίας καὶ γυναῖκες ἀναγκάζονται λειτουργεῖν: —¹ c. 9.

ΤΙΤΛΟΣ ε'

περὶ δικαίων ἀτελείας.

α'. Ἡ προσώποις δεδομένη ἀτέλεια οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους· εἰ δὲ γένει ἢ ἀπογόνους δοθῆ, οὐκ ἀρμόζει τοῖς ἀπὸ θηλυγονίας: —²

fr. 1. § 1. 2. D. 50, 6.

Ὁ ἔχων δέκα ἕξ παῖδας πάντων τῶν λειτουργημάτων ἀπαλλάσσεται: —³ fr. 6. § 2.

Οἱ ὑπουργοῦντες τῇ ἀνῶνα ναύκληροι καὶ ἔμποροι τῶν λειτουργιῶν ἔχουσιν ἀτέλειαν ἐφ' ὅσον ὑπουργοῦσι· δοκοῦσι γὰρ καὶ αὐτοὶ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπέιναι: — fr. 6. § 3.

Ἐάν τις ἀξίαν — — [αἰτή]σηται κατακληθῆναι εἰς λειτουργίαν — — αὐτῇ: — fr. 6. § 13.

Τινὲς ἐκ τῆς ἰδίας αἰρέσεως τὴν ἀτέλειαν λειτουργιῶν ἔχουσιν, ὡς οἱ μετρηταί, ναυπηγοί, βαλλιστάριοι, σπετλοποιοί, πυραγωγχαλκείς, οἱ τὰ ἀκίσματα ποιοῦντες — — — — — καὶ — — χαρτώσεις, σπαθοποιοί, σαλπιγγοποιοί, τοξοποιοί, μολυβουργοί⁴, λιθοξόοι, ἀσβεστοποιοί, καρβωνάριοι, — — οἱ γραμμάτων λογογράφοι, οἱ τῶν ὥρειων καὶ τῶν ἀποθετῶν λογογράφοι, οἱ βοηθοὶ τῶν corniculariῶν, οἱ στρατοῦρες, καὶ φύλακες τῶν ὅπλων, κήρυξ, βουκινάτωρ. οὗτοι οὖν πάντες ἀτέλειαν ἔχουσιν: — fr. 7 (6).

Τοὺς ἐπιστήμονας τῶν τεχνῶν τοὺς περιεχομένους τῷ ὑποτεταγμένῳ βρεβίῳ ἐν ἐκάστη πόλει διατρίβοντας πασῶν τῶν λειτουργιῶν σχολάζειν προστάσσομεν· ἐπειδὴ εἰς τὸ μανθάνειν τοὺς τεχνίτας σχολὴ ὀφείλει παρασχέσθαι, ὅπως ἂν ἐπιθυμήσωσι καὶ αὐτοὶ ἐμπειρότεροι γενέσθαι καὶ τοὺς παῖδας διδάξαι. καὶ ἐστὶν ἡ γνώσις οὕτως· ἀρχιτέκτονες ἰατροὶ ἰπποῖατροὶ ζωγράφοι ἀνδριαντοπλαστοὶ μαρμαράριοι κρ[α][β][β]α[το]ποιοί] οἱ τὰ λακκία ποιοῦντες καρδ[α]ράριοι ἄρματοποιοὶ λιθοθῆκται, τουτέστιν οἱ τοὺς διαφανεῖς λίθους ἀκονοῦντες, οἰκοδομοὶ, γλυπαὶ ξύλων, μουσικαὶ χρυσοῦνται⁵ λευκάνται τουτέστι νεάται, ἀργυροκόποι καὶ βαρβαρικάριοι· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τιτρωδῆτες τοὺς μαργαρίτας χαλκείς χωνεῦνται

Protostasia et decemprimatus et sacerdotium, hoc est ludorum implendorum cura, non sunt corporalia munera, sed tantum patrimonialia. c. 8.

Patrimonii munera et mulieres subire coguntur. c. 9.

TITULUS VI

de iure immunitatis.

Personae data immunitas non transit ad heredes; si vero generi aut posteris data sit, non competit iis qui per feminam descendunt.

fr. 1. § 1. 2. D. 50, 6.

Qui habet sedecim filios omnium munerum immunitate fruitur. fr. 6. § 2.

Qui annonae inserviunt exercitores et mercatores munerum immunitatem habent donec inserviunt: videntur enim et ipsi propter negotium publicum abesse. fr. 6. § 3.

Si quis dignitatem petierit — — — — — fr. 6. § 13.

Quidam ex propria condicione vacationem munerum habent sicuti metretae, naupegi, ballistarii, specularii, ferrarii, sagittarii — — — — — gladiatores, tubarii, arcuarii, sagittarii, plumbarii, lapidarii, et hi qui calcem coeunt, carbonarii, — — — — librarii qui docere possunt, horreorum et depositorum computatores et adiutores corniculariorum, stratores et custodes armorum, praeco, bucinator. nam hi omnes immunitatem habent. fr. 7 (6).

Periti artium, qui continentur brevi subdito in omnibus civitatibus degentes omnibus muneribus vacare praecipimus; quoniam ad discendum artificibus vacatio debet praestari, ut, si tamen cupiant, possint et ipsi peritiores fieri et liberos docere. Et est notitia eiusmodi: architecti, medici, mulomedici, pictores, statuarii, marmorarii, lectarii, laecarii, quadratarii, quadrigarii, lithothectae, hoc est ii qui pellucidos lapillos quadrant, structores, sculptores ligni, musarii, albini deauratores hoc est neatae, argentarii et barbaricarii: similiter et qui margarita terebrant, aerarii, fusores, sicuti plumbarii et ceteri id genus, signarii, braccarii, libratores, figuli, aurifices, vitrearii, plumarii, specularii, eborarii, pelliones, fullones, carpentarii, scul-

¹ Syn. ² Syn. ³ Syn. ⁴ ita cod. ⁵ in cod. l. χ. sed supra λ. est β', supra χ. α'. Νεάται h. e. novatores. Cuiacii cod. leg. *νομάται*, ut in dig. Vide *Comm. in tres libros post. Codicis* ad lib. X, tit. LXVI.

οἶον μολυβδουργοὶ καὶ ὅσοι τοιοῦτοι, γλύπται τέκτονες, βρεκάριοι ζυγοστάται, κερამεῖς, χρυσοχοοὶ, ὑδροῦργοι, πλουμάριοι, σφειλοποιοὶ, ἐλεφαντουργοὶ, σκυτοτόμοι, κναφεῖς, σαγματοποιοὶ, γλυπταὶ, λευκάνται, τῶν λιναρίων κνήσται, τέκτονες, πεταλουργοὶ, [c. 1. C. X, 66.] μηχανικοὶ καὶ γεόμετραι καὶ ἀρχιτέκτονες καὶ ὑδροσκοποὶ ἀτέλειαν ἐχέτωσαν· ποῖα δὲ εἰσι τὰ λειτουργήματα, εἴρηται σοι ἐν τῷ πεντηκοστῷ [βιβλίῳ, τίτλῳ ἑκτῷ] τῶν διγέστων: — c. 2.

ΤΙΤΑΟΣ Ζ΄

περὶ τῶν λειτουργούντων καὶ μὴ λειτουργούντων.

α'. Εἰς συνωνίην εἰδῶν καὶ εἰς παραπομπὴν ἐν τοῖς ἰλλυρικοῖς μηδεὶς ἐχέτω ἀτέλειαν καὶ μηδὲ προβαλλέτω τὸ προνόμιον, ἀλλὰ πάντες κατὰ τὸ μέτρον τῆς γῆς αὐτῶν φροντιζέτωσαν: —

c. 1. C. X, 49.

Ἦνίκα βασιλεὺς ἐξέρχεται εἰς τὸ στρατόπεδον, πάντες οἱ οἰκοῦντες τῆς ἐπαρχίας δι' ἧς πάρεσι παρέχουσιν ἀγγάρια καὶ παραγγάρια καὶ ἄμαξας, εἴτε τοῦ θεοῦ εἰσὶν οἴκου εἴτε τῆς ἀγούστης εἴτε τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, εἴτε οἰουδήποτε ἐνδόξου οἴκου, καὶ οὐδὲ πραγματικὸς τύπος προσφερόμενος ὑπεναντίον τῆς διατάξεως ταύτης ἰσχύει: — c. 2.

γ'. Μηδεὶς ἐχέτω ἐξκουσατίονα οἰκοδομουμένων τείχων ἢ συνωνῆς ἢ ἄλλων εἰδῶν: —¹ c. 3.

ε'. Οἱ παῖδες, εἰ καὶ αὐτεξούσιοι εἰσιν, μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἑνιαυτοῦ λόγοις σχολάζοντες οὐ λειτουργοῦσιν, εἰ μὴ ἄρα ἀπορία τῶν πολιτῶν ἐστίν: — c. 2. C. X, 50.

ζ'. Ὁ τυφλὸς ἀπήλλακται σωματικῶν λειτουργιῶν: — c. 1. C. X, 51.

η'. Ὁ ἀρθριτικὸς οὐχ ὑπόκειται λειτουργίᾳ σωματικῇ: — c. 2.

θ'. Ὁ οὕτως ποδαγρῶν, ὥστε μηδὲ τῶν οἰκείων πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι, οὐχ ὑπόκειται προσωπικῇ λειτουργίᾳ: — c. 3.

ι'. Τὸ νοσεῖν τὸν πατέρα οὐκ ἀπαλλάσσει τὸν υἱὸν προσωπικῶν λειτουργιῶν: c. 4.

ια'. Καὶ γυναῖκες προσωπικῶν λειτουργιῶν τῶν ἀκολούθων τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ ἀπαλλάσσονται προφάσει πέντε παίδων ἀρρένων περιόντων: — c. 5. C. X, 52.

ιβ'. Χωρὶς ἰατρῶν καὶ παιδευτῶν μηδὲν παρέχεται ἢ πόλις ἀλειτουρησίαν: — c. 1. C. X, 47.

Αἱ κολακικαὶ ψήφοι τῆς πόλεως, δι' ὧν ἀλειτουρησία χαρίζεται τισιν ἀνηρέσθωσαν: —² c. 2.

¹ Syn. ² repetuntur haec infra scribae oscitantia.

ptores dealbatores et linarii cusores, tignarii, blattearii, [c. 1. C. X, 66.] mechanici et geometrae et architecti et hydroscopi immunitate fruuntur: quae nam autem sint munera dictum est tibi in quinquagesimo digestorum [libro titulo sexto]. c. 2.

TITULUS VII

de iis qui muneribus funguntur et non funguntur.

Ad coemptionem mercium et ad missionem in Illyrium nemo immunitatem habeat et nemo privilegium proferat, sed omnes secundum mensuram suae possessionis procurent. c. 1. C. 10, 49.

Cum imperator exit ad expeditionem, omnes habitatores provinciae, per quam iter facit, praebent angaria et parangaria et currus, sive divinae domus sunt, sive augustae, sive sanctarum ecclesiarum sive cuiuslibet illustris domus neque pragmatica sanctio oblata contra hanc constitutionem valet. c. 2.

Nemo habeto excusationem propter aedificationem maenium, aut annonae comparisonem ceterarumve specierum. c. 3.

Filii, quamvis sui iuris sint, usque ad viginti quinque annos studiis vacantes non vocantur ad munera, si civium non est inopia. c. 2. C. 10, 50.

Coeccus immunis est corporalium munerum. c. 1. C. 10, 51.

Arthriticus non subicitur muneri corporali. c. 2.

Qui ita podagra laborat, ut ne sua quidem negotia genere possit, non subicitur personali muneri. c. 3.

Morbus patris filium non liberat a personalibus muneribus. c. 4.

Et mulieres a personalibus muneribus suae naturae congruentibus liberantur praetextu quinque liberorum masculorum superstitum. c. 5. C. 10, 52.

Praeter medicos et magistros, nemini praestat civitas immunitatem. c. 1. C. 10, 47.

Ambitiosa civitatis vota, quibus immunitas cuidam conceditur, rescindantur. c. 2.

- κα'. Οἱ ποιηταὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀλειτουρησίαν: —
c. 3. C. X, 53.
- fol. 19^r. Αἱ κολακικαὶ ψῆφοι τῆς πόλεως δι' ὧν ἀλει-
τουρησία χαρίζεται τισιν ἀνηρέσθωσαν: —
c. 2. C. X, 47.
- κα'. Οἱ ποιηταὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀλειτουρησίαν: —
c. 3. C. X, 53.
- κγ'. Οἱ ἰατροὶ καὶ ἀρχίατροι καὶ οἱ ἐξ ἀρχια-
τρῶν καὶ οἱ γραμματικοὶ καὶ οἱ παιδευταὶ καὶ
ἄλλοι διδάσκαλοι τῶν γραμμάτων ἅμα γυναῖξι
καὶ παισὶ καὶ πράγμασιν ἀπὸ πάσης λειτουργίας
ἢ πολιτικῆς ἢ δημοσίας ἀλειτούρητοι ἔστω-
σαν, μήτε μητάτα δεχόμενοι μήτε λειτουργοῦντες
μήτε ἀγώγιοι φερόμενοι εἰς δικαστήριον. ἐὰν δὲ
τις αὐτοὺς παρανομήσει . . , ὁ δικαστὴς [καί] ὁ
δ[εῖ] τιμωρεῖσθω αὐτὸν· παρεχέσθωσαν δὲ αὐτοῖς
καὶ οἱ μισθοὶ αὐτῶν: — c. 6.
- κε'. Ἡ διάταξις κελεύει τοὺς ἀρχιάτρους ἐπισ-
κοπεῖν τοὺς πένητας ἢ — — — — —
— — — — — c. 9.
- λε'. Τὸ εἶναι τινα ἀπελεύθερον οὐκ ἀπαλλάσσει
αὐτὸν πολιτικῶν λειτουργιῶν οὐδὲ ἐν τῇ πόλει,
ἐν ἣ ὀικεῖ· λειτουργεῖ γὰρ καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ἐν τῇ
πόλει τοῦ πάτρονος: — c. un. C. X, 58.
- Δύο ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου εἰς λειτουργίαν οὐ
καλοῦνται· διὰ τοῦτο παῖς ὑπεξούσιος καὶ ὁ
πῆρ ἅμα οὐ λειτουργοῦσι· πῆρ δὲ καὶ παῖς αὐτε-
ξούσιος δύνανται λειτουργεῖν: —¹ c. 3. X, 62.
- Λειτουργηματικὰς λειτουργίας ἀνάγκη καὶ
τὰς γαμετὰς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις — — —
ὑπομένειν: — c. un. C. X, 64.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΔ'

περὶ προξενικῶν.

- α'. Συννόμως ἀπαιτοῦνται [τ]ὰ προξενικά: —
fr. 1. D. 50, 14.
- β'. Ὁ προξενητὴς δανείσματος, εἰ καὶ ἐπαινεῖ τὸ
συνάλλαγμα, οὐκ ἐνέχεται, οὔτε λαμβάνων τι
ὑπὲρ μεσιτείας ὑπόκειται. ἀλλ' εἰ δόλον ἐποίησε,
τῷ δανειστῇ κατέχεται τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ: —²
fr. 2.
- γ'. Εἰ καὶ ὄνπαρόν ἐστι τὸ λαμβάνειν προξενη-
τικά, ὅμως ἀπαιτεῖται μετρομένως καὶ πρὸς τὸ
ποσὸν καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν ὑπουργίαν τοῦ
προξενητοῦ.³ προξενεῖ δὲ — — — — —
— — — — — fr. 3.
- δ'. Ἡ διάταξις βούλεται τὸν προξενοῦντα γάμον
μάλιστα μὲν μηδὲν λαμβάνειν. εἰ δὲ ὅλως ἀνέ-

¹ simil. Syn. Cf. Hb. qui in eius fonte requirendo
erravit. ² Syn. ³ hucusq. Syn.

- Poetae nullam habent immunitatem.
c. 3. C. 10, 53.
- Ambitiosa civitatis vota quibus immunitas alicui
conceditur rescindantur. c. 2. C. 10, 47.
- Poetae nullam habent immunitatem.
c. 3. C. 10, 53.
- Medici et archiatri et ex archiatri et gramma-
tici et magistri et ceteri litterarum professores cum
uxoribus et liberis et rebus omnibus muneribus
seu civilibus seu publicis immunes sunt, neque
metata recipientes neque munera subeuntes neque
ad iudicium deducendi. quod si quis eos . . .
vexaverit, iudex, ut par est, puniat eum. prae-
beantur autem illis etiam mercedes eorum. c. 6.
- Constitutio praecipit, ut archiatri pauperes curent
— — — — — c. 9.
- Eo quod aliquis libertus est, non liberatur is
a civilibus muneribus ne in civitate quidem illa, ubi
habitat: subicitur enim muneribus et in illa et in
civitate patroni. c. un. C. 10, 58.
- Duo ex eadem domo ad munera non vocan-
tur; ideo filius in potestate et pater simul non
subiciuntur; pater vero et filius sui iuris possunt
muneribus fungi. c. 3. C. 10, 62.
- Munera patrimonialia oportet et uxores in illis
locis sustinere — — — — — c. un. C. 10, 64.

TITULUS XV, LIBRI LIV

de proxeneticiis.

- Licite petuntur proxenetica. fr. 1. D. 50, 14.
- Proxenetica mutui, etsi laudet contractum, non
tenentur, neque accipiens aliquid pro mediatione
punitur. sed si dolum fecit, a creditore doli actione
potest conveniri. fr. 2.
- Etsi turpe sit proxenetica accipere, tamen petun-
tur modice, secundum et quantitatem et rem et
laborem proxenetiae — — — — —
— — — — — fr. 3.
- Constitutio vult eum qui nuptias conciliat nihil
generaliter accipere; quod si omnino accipere susti-

χεται λαβεῖν, εἰ μὲν μηδὲν συνεφώνησε περὶ τοῦ-
του, μηδὲν ὅλως λαμβάνειν· εἰ δὲ καὶ συνεφώνησε,
μὴ ὑπὲρ τὴν εἰκοστὴν μοῖραν τῆς προικὸς καὶ
τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς ἐπιζητεῖν, ἐὰν ἢ προῖξ
ἄχρι διακοσίων λιτρῶν ἐστὶ χρυσίου· ἔλαττον δὲ,
εἰ βούλεται, λαβεῖν ἐπιτρέπει αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ
ἄσης δὴποτε ποσότητος ἢ προῖξ ἐστὶ, περαιτέρω
τῶν δέκα λιτρῶν τοῦ χρυσίου οὐκ ἐπιτρέπει τῷ
fol. 81^r. προξενητῇ λαμβάνειν, οὐδὲ εἰ τελεία ἐστὶν ἢ προῖξ
ἢ ἢ πρὸ γάμου δωρεά. εἰ δὲ παρὰ ταῦτά τις
συμφωνήσῃ, μὴ ἀπαιτείσθω, ἀλλὰ καὶ τὸ κατα-
βληθὲν ἀναδιδόσθω, εἴτε χρήματα ἔλαβεν, εἴτε
πρόγμα ἢ ἀνεδόθη αὐτῷ ὁμολογία χρέους ἢ
ὅλως ἔλαβέ τι κινήτων ἢ ἀκίνητων ἢ αὐτοκίνητων·
κινουμένων τῶν ἀγωγῶν οὐ μόνον κατὰ τοῦ λα-
βόντος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων.
καὶ οὐ μόνον παρὰ τοῦ δεδωκότος, ἀλλὰ καὶ
παρὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων, ὠρισμένου δέκα
χρυσίου λιτρῶν ἐπιτιμίου τοῖς παρὰ ταῦτα πράτ-
τειν ἐπιχειροῦσιν.¹ c. 6. C. V, 1.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΗ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΔ'

περὶ τῆς τῶν παλαιῶν νομισμάτων ἐξουσίας.

- α'. Τὰ νομίσματα, ἐὰν ἔχη τύπον βασιλέως, ἀδια-
στρόφως καὶ πιπρασκέσθω καὶ ἀγοραζέσθω·
μόνον ἵνα τὸν σταθμὸν καὶ τὸ εἶδος καλὸν ἔχει.
εἰ δὲ τις ἀμφισβητήσῃ πρὸς τοῦτο, ἰσχυρῶς τιμω-
ρηθήσεται.² c. 1. C. XI, 11.
- β'. Κατὰ τὴν μείωσιν τῶν νομισμάτων καὶ [τὸ
τίμημα τῶν ὀνίων μειούσθω. Μηδεὶς εἰς τὰ
ὄβρυζα διαφορὰν ἠγείσθω τιμήματος, ἐπεὶ κεραι-
λικῶς τιμω]ρηθήσεται ὅστις τὰ παλαιὰ ὄβρυζα
ὄντα εὐτελεστέρως διατιμᾶται: —³ c. 2—3.

¹ haec const. iam innotuerat ex Cuiacio Obs. 11, 18.² habet Syn. ³ Cf. Syn. Plura exciderunt, ut de
duabus una sit effecta constitutio; scriba enim duas est
lineas praetergressus.

neat, si quidem nihil convenit de hoc, nihil prorsus
accipere, si vero convenit, non ultra vigensimam
partem dotis et propter nuptias donationis quaerere,
si dos usque ad ducentum libras auri pervenit,
minus vero, si velit, capere ei permittit. quanta-
cumque autem sit magnitudo dotis, amplius decem
auri libris non permittit proxenetam accipere,
neque si plena sit dos aut propter nuptias donatio.
quod si contra haec quis paciscatur, peti non potest,
sed etiam id quod solutum est reddere oportet,
sive pecunias ceperit, sive res, sive tradita sit ei
cautio debiti, sive omnino acceperit quid mobile aut
immobile aut se movens; agi autem poterit non
solum contra eum qui accepit, sed et contra here-
des eius. et non solum ager is qui dedit sed etiam
heredes eius, statuta decem auri librarum poena in
eos qui contra haec facere conati fuerint.

c. 6. C. V, 1.

TITULUS XVIII, LIBRI LIV

de veterum nummorum potestate.

Nummi, si habeant figuram principis, sine refra-
gatione et emantur et vendantur, si tamen pondus
et species recte se habeant. si vero quis refragetur,
severe punietur. c. 1. C. 11, 11.

Pro deminutione solidorum etiam [pretium vena-
lium minuatur. Nemo obryzorū solidorum diver-
sum ducat pretium; nam capite] punietur quicun-
que obryzos veteres vilius aestimat. c. 2—3.

BIBLION NE', TITΛOC A'

περὶ γεωργῶν ἐναπογράφων καὶ μισθωτῶν.

- α'. Ὁ γεωργὸς ἀσχολούμενος περὶ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν ἢ περὶ λογισμοὺς μὴ ἀφελκέσθω εἰς extraordinaria βάρη, ἐπειδὴ ἀναγκαίως ἡσχόληται.¹ c. 1. C. XI, 49.
- β'. Ὁ πιπράσκων ἢ δωρούμενος χωρίον οὐ δύναται τοὺς γεωργοὺς παρακατέχων ἀλλαχοῦ μετενέγκαι, ὡς ἀπὸ συμφώνου. ὁ γὰρ χρησίμους νομίζων αὐτοὺς εἶναι ἢ μετὰ τοῦ χωρίου κατέχει αὐτοὺς ἢ συμπριπράσκειται αὐτούς: — c. 2 ib.
- ε'. Οἱ δεσπότηαι τῶν χωρίων τοὺς ἐξ αὐτῶν καρποὺς λαμβανέτωσαν οὐ μὴν χρήματα ζητείτωσαν, εἰ μὴ ἄρα συνήθειαν ἔχη τὸ χωρίον διδόναι. c. 5 ib.

¹ Similiter Syn. cf. Cuiac. Comm. ad Cod. in h. l.

LIBER LV, TITULUS I

de agricolis censitis et colonis.

Agricola vacans circa collectionem fructuum et circa rationes non avocetur ad munera extraordinaria, quoniam necessario vacavit. c. 1. C. 11, 48.

Qui vendit aut donat praedium non potest agricolas retinens alio transferre, tanquam ex convento; nam qui utiles putat eos esse vel cum praedio retinet illos vel cum eo vendit illos. c. 2.

Domini praediorum ex eis fructus capiant, non vero pecunias quaerant, nisi forte consuetudinem habuerit praedium [illud pecunias] dare. c. 5.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ΄, ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΣ΄

περὶ κατηγοριῶν.

- ς. Ὁ δοῦλος ὁ τὸν δεσπότην καταμηνύων εἰς ὑπόδειγμα πάντων τῶν δεδομένων ἀ[σ]τηροτάτη ἀποφάσει τιθέντα ἀποδείξει, ὑπεξηρημένου τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως.¹ c. 6. C. X, 11.
- ζ. Οὔτε οἰκέτη οὔτε ἐλευθέρῳ ἔξεστι καταμηνύειν. ὅθεν μηδεὶς εὐλαβεῖσθω μήτε θάνατον μήτε οὐσίαν ἀφαιρέσιν. εἰ δέ τις ἢ ἄλλως πως καταμηνύσει τινα ἢ ὡς εὐρόντα θησαυρὸν διαβάλλει, οἰκέτης μὲν ὢν παραχρῆμα παραδιδόσθω πυρὶ καὶ μάλιστα εἰ τοῦ δεσπότητος κατηγορεῖ. ἐλεύθερος δὲ ὑπάρχων καὶ τῆς οὐσίας ἐκπίπτων καὶ τῆς πολιτείας ἔξω τῶν ὅρων τῆς ῥωμαϊκῆς γενέσθω βασιλείας.² c. 7. C. X, 11.
- η. Μὴ ἔξεστο τοῖς τοῦ δημοσίου συνηγόροις λέγειν ὡς περιηχίθησάν τινα κατέχειν δημόσια καὶ διὰ ταύτης τῆς ἀφανοῦς κατηγορίας ἐπιβουλεύειν ἑτέροις. ἀλλὰ καὶ ὁ καταμηνυτής παρέστω καὶ ἡ ποιότης αὐτοῦ σκοπεῖσθω καὶ μηδὲ νόδος प्रा η ἢ μῦα ἢ ἀπελεύθερος πάτρονα ἐπὶ δημοσίοις καταμηνύτω, μηδὲ ὁ ἔξοριαν ὑπομείνας ἢ ἐπὶ συνοφαντία κατακροῖθεις ἢ πληγὰς παρὰ τοῦ ἀρχοντος δεξιόμενος μηδὲ ἕτερον πρόσωπον ἀπὸ νόμου εἰργόμενον ἀκούεσθω. οἰκέτης δὲ ἢ ἐπὶ δημοσίᾳ αἰτία ἢ ἐπὶ ἄλλῃ τινὶ τοῦ δεσπότητος κατηγοριῶν ἐν αὐτῷ τῷ φθέγγεσθαι τὴν κατηγορίαν ἀποτεμνέσθω, εἰ καὶ ἀληθεύει κατὰ τοῦ δεσπότητος. καὶ ἡ σχολή δὲ τῶν παλατινῶν ἐν καταμηνύσει τινός· μόνη γὰρ αὐτῇ καὶ δύναται καταμηνύειν καὶ ἀναγκάζεται, ἢ καὶ ἕτερος ἐκ τοῦ νόμου συγχωροῦμενος: —³ c. 8 ib.

ΤΙΤΛΟΣ Η΄, ΒΙΒΛΙΟΥ ΝΣ΄

περὶ ἀνόνων καὶ τελεσμάτων.

- γ. Τὰ δημόσια τέλη οὐκ εἰσι κατὰ προσώπων ἀλλὰ κατὰ πραγμάτων καὶ δεῖ τὸν ἀρχοντα τῆς ἐπαρχίας σπουδάζειν, ἵνα μηδεὶς ὑπὲρ ὧν οὐ νέμεται συντελεῖν ἀναγκάσῃται: —⁴ c. 3. C. X, 16.
- δ. Μηδεὶς προνόμιον ἀξίας προβαλλόμενος μὴ συντελεῖτω, ἀλλὰ πάντες πρὸς ἀναλογίαν ὧν ἔχουσι κτημάτων συντελεῖτωσαν.⁵ c. 10.

¹ habet Syn.; sed l. προδιδόντων et infra eum ed. τιμωρεῖσθω ἄν ἀπ. pro v. τιθέντα. ² v. Cuiac. Comm. in h. l.

³ v. Cuiac. Comm. in h. l. ⁴ similiter Syn. ⁵ habet Syn.

TITULUS VII, LIBRI LVI

de accusationibus.

Servus dominum accusans ad exemplum omnium proditorum severissima sententia puniatur, quamvis probaverit, excepto crimine maiestatis.

c. 6. C. 10, 11.

Neque servo neque libero licet denuntiare, unde nemo timeat nec mortem nec bonorum ademtionem. si vero quis aut aliter denuntiet quendam aut tanquam inventorem thesauri indicet, si servus sit, statim igni tradatur et maxime si dominum accuset: si autem liber, et patrimonium amittat et civitatem et extra fines eiciatur romani imperii.

c. 7. C. 10, 11.

Ne liceat fisci advocatis dicere perlatum esse ad se quendam tenere res fisci et per eiusmodi incertam accusationem insidiari cuiquam. sed is, qui denuntiare vult, adesto et condicio eius inspiciatur: neque filius patrem matremve neque libertus patrum circa res fiscales denuntiet neque is qui in exilium missus est vel calumnia damnatus vel qui fustium ictibus a magistratu adfectus est nec alia persona, quae legibus arcetur, audiatur. servus vero qui vel de re fisci vel de alia quavis dominum accusat dum adhuc verba accusationis pronuntiat capite feriatur, quamvis vere contra dominum loquatur. et schola palatinorum si quem denuntiet, ipsa enim tantum denuntiare et potest et iubetur, vel alius qui ex legem habet facultatem.¹ c. 8.

TITULUS VIII, LIBRI LVI

de annonis et tributis.

Publica tributa non sunt de personis, sed de rebus et oportet praesidem provinciae curare, ne quis ultra id quod possidet tribuere cogatur.

c. 3. C. 10, 16.

Nemo privilegium dignitatis praesefrens a tributis eximatur, sed omnes secundum portionem suorum bonorum tribuant.

c. 10.

¹ Ita abrupte explicit.